

RU-486® of medicamenteuze abortus: 28% van de abortussen in België. Vrouwen worden steeds vaker alleen gelaten bij abortus

Zogenaamde "medicamenteuze" abortus is een **chemische** abortus die wordt uitgevoerd door het oraal innemen van abortusmiddelen in de **eerste weken van de zwangerschap**. Deze methode is een alternatief voor chirurgische abortus door middel van aspiratie of curettage. Het gebruik is in stijgende lijn sinds zijn belangrijkste instrument, de molecule **RU-486®**, zo'n 30 jaar geleden op de markt werd gebracht. Hoewel het medische team hierdoor wordt ontlast van de noodzaak van een operatie, is deze procedure niet minder belastend voor de vrouw, in tegenstelling tot wat algemeen wordt aangenomen.

De abortuspil onderscheidt zich duidelijk van de zogenaamde "**morning-after**" pil, waarvan de werking beperkt is tot de eerste 5 dagen na een mogelijke bevruchting van de eikel.¹ Het moet ook niet worden verward met een **abortus om medische redenen** in het geval van een gezondheidsprobleem bij de moeder of de foetus, die ook chemisch wordt veroorzaakt door prostaglandinen, maar in een later stadium van de zwangerschap.

Hoe werkt de abortuspil?

Medicamenteuze abortus wordt uitgevoerd door het innemen van twee verschillende tabletten.

- De eerste tablet, waarvan het werkzame bestanddeel **Mifepristone® is (RU-486® / 200-600 mg)**, blokkeert de receptoren voor progesteron, een hormoon dat essentieel is voor het behoud van het baarmoederslijmvlies waarin het embryo zich innestelt om zich verder te ontwikkelen. Aan de andere kant stimuleert **Mifepristone®** de productie van prostaglandinen in de baarmoeder, waardoor contractiele activiteit wordt gestimuleerd en de opening van de baarmoederhals wordt geïnduceerd.²
- De tweede tablet, **Misoprostol®** (voor een abortus vóór 5 weken zwangerschap) of **Gemeprost®** (tussen 6 en 10 weken zwangerschap), wordt twee dagen later genomen en triggert de baarmoedersamentrekkingen, wat leidt tot de uitdrijving van het embryo.³

Uitdrijving van het embryo gebeurt in 60% van de gevallen binnen 4 uur na inname van **Misoprostol®**. In de overige 40% van de gevallen vindt de uitdrijving plaats binnen 24 tot 72 uur na inname van **Misoprostol®**. De combinatie van **Mifepristone®** en **Misoprostol®** leidt in **92,5 tot 98,7% van de gevallen tot een volledige abortus**. In sommige gevallen gaat de zwangerschap dus

¹ Opgemerkt moet worden dat de morning-after pillen een potentieel abortief effect hebben als ze worden ingenomen wanneer het embryo al verwekt is: door de bekleding van de baarmoeder ongeschikt te maken voor de innesteling van het embryo, kan het embryo niet overleven.

² Guiochon-Mantel A., "Antiprogestatifs : mécanisme d'action", *Reprod Hum Horm* 1999;12:248-53.

³ Faucher P., "Interruption volontaire de grossesse par procédés médicamenteux", EMC, Elsevier SAS, Paris, Gynécologie, 738-A-50, 2006.

soms door, of het embryo wordt niet volledig uitgedreven.⁴ De vrouw krijgt dan een chirurgische methode aangeboden om de baarmoeder te legen.

Inname van *Mifepristone*® is niet onomkeerbaar

Veel vrouwen die een medicamenteuze abortus uitvoeren, doen dat in een **context van besluiteloosheid** en soms zelfs onder druk van hun omgeving.⁵ Ook gebeurt het dat vrouwen hun beslissing om een abortus te laten uitvoeren soms willen terugdraaien nadat ze *Mifepristone*® hebben ingenomen. Het is belangrijk om te weten dat **het toedienen van progesteron** binnen 72 uur na inname van *Mifepristone*® (eerste tablet) en vóór inname van Misoprostol de abortieve werking tegengaat. Dit maakt het mogelijk om **de zwangerschap in meer dan 60% van de gevallen voort te zetten**. Het leidt niet tot meer vroeggeboorten dan in het geval van een normale zwangerschap, en ook niet tot meer medische complicaties voor het overlevende kind (in tegenstelling tot *Misoprostol*®).⁶

Uiteenlopende toedieningsvoorwaarden in verschillende landen

- **Termijnen:** terwijl de methode in de **Verenigde Staten** tot **10 weken** zwangerschap is toegestaan⁷, is deze in **Frankrijk** beperkt tot **5 weken** zwangerschap (7 weken in ziekenhuizen).⁸ In **België** staat het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG) medicamenteuze abortus toe **tot 7 weken zwangerschap**.
- **Behandeling:** in België vindt de medicamenteuze abortus plaats **in het ziekenhuis of in een abortuscentrum**, conform de wet (**art. 2, 1° b**). De **overeenkomst** tussen het RIZIV en de centra die abortus uitvoeren, bepaalt dat de vrouw "zolang als nodig" in het centrum moet kunnen blijven nadat ze *Misoprostol*® heeft genomen, onder toezicht van een arts en met een personeelslid van het centrum tot haar beschikking. In de praktijk, als de uitdrijving van het embryo niet binnen 4 uur heeft plaatsgevonden, verlaat de vrouw de inrichting en **eindigt de abortus thuis**.⁹

In Frankrijk mogen verloskundigen en artsen die een overeenkomst hebben gesloten met een ziekenhuis dat bereid is de patiënt in noodgevallen te verzorgen, ook een medicamenteuze abortus voorschrijven. De inname van *Misoprostol*® en de abortus kan **thuis plaatsvinden** vóór 5 weken zwangerschap. Dit was het geval voor 19% van de abortussen in 2017.¹⁰

⁴ Mifegyne 200 mg, [Résumé des caractéristiques du produit](#), Agence fédérale des médicaments et des produits de santé (afmps)

⁵ MJ SAUREL-CUBIZOLLES, M OPATOWSKI, P DAVID e.a., [Douleurs lors d'une interruption volontaire de grossesse médicamenteuse : Enquête multicentrique en France en 2014](#), INSERM U1153 – EPOPé.

⁶ Zie de [studie](#) die tussen 2012 en 2016 in de Verenigde Staten is uitgevoerd bij 547 zwangere vrouwen: G. DELGADO, S. J. CONDLY, M. DAVENPORT e.a., "A Case Series Detailing the Successful Reversal of the Effects of Mifepristone Using Progesterone, *Issues in Law & Medicine*, Volume 33, Number 1, 2018.

⁷ Zie de [richtlijnen](#) van de Food and Drug Administration sur le MIFEPREX, zoals herzien in 2016.

⁸ Haute Autorité de Santé, [IVG médicamenteuse : les protocoles à respecter](#).

⁹ [Dossier](#) van het *Fédération des Centres de Planning familial des Femmes Prévoyantes Socialistes*.

¹⁰ "Les interruptions volontaires de grossesse en France en 2018", *Direction de Recherche, des Etudes, de l'Evaluation et des Statistiques*, septembre 2019, n° 1125.

Pijn en bijwerkingen

Medicamenteuze abortus geeft vaak **ernstige pijn** door het inleiden van baarmoedercontracties en het openen van de baarmoederhals, hoewel de pijn in de meeste gevallen kan worden verlicht door het nemen van pijnstillers. Uit het onderzoek dat INSERM¹¹ in Frankrijk heeft uitgevoerd bij 453 vrouwen die een medicamenteuze abortus hebben ondergaan, blijkt dat er verschillende factoren zijn die de pijn verhogen zoals de jonge leeftijd van de vrouw, het feit dat ze nog geen kind heeft gehad en het stadium van de zwangerschap, evenals een geschiedenis van pijnlijke regels en de dosis *Mifepristone*® (pijn groter met 200 mg dan 600 mg). Op de dag dat het embryo wordt uitgedreven, beoordeelt bijna **een derde van de vrouwen hun pijn als 8 of meer op een schaal van 10**.

Wat de **bijwerkingen** van de abortuspil betreft, wordt in dezelfde studie opgemerkt dat **94% van de vrouwen** melding maakt van ten minste één van de volgende symptomen: vermoeidheid (88%), misselijkheid (70%), duizeligheid (42%), hoofdpijn (42%), diarree (37%), braken (28%). Het risico op **infecties** wordt door het Belgische FAGG "**frequent**" genoemd. **Bloedverlies** kan overvloedig zijn op het moment van uitdrijving en in de dagen daarna, wat kan leiden tot bloedarmoede en in extreme gevallen zelfs tot zeer hevige bloedingen. Een derde van de geïnterviewde vrouwen zei dat ze "**zeer bezorgd**" waren over het bloeden. De bloeding duurt gemiddeld ongeveer 10 dagen, maar kan **tot 2 maanden** duren.¹² De ernst van deze verschillende symptomen, maar ook de spreiding ervan over meerdere dagen, kan het actieve leven van een vrouw ernstig belemmeren.

Placenta-retentie is de meest voorkomende complicatie na een medicamenteuze abortus. Het vereist een operatie om de baarmoeder volledig te legen. Een Belgisch centrum meldde onlangs dat de frequentie van deze complicatie toeneemt naarmate het aantal medische abortussen toeneemt¹³

Toenemend gebruik van de methode

Het gebruik van medicamenteuze abortus neemt toe en het zou wel eens de meest gebruikte abortusmethode kunnen worden. In België vertegenwoordigde het **28% van de abortussen in 2017**, tegenover slechts 15% in 2008. In Frankrijk werd het in 2018 al in bijna **70%** van de gevallen toegepast.¹⁴

Ook is er een **tendens** in zorginstellingen om **abortus naar de privé-context van de vrouw te externaliseren**, ondanks de belangrijke neveneffecten van de procedure en het psychologische leed dat een abortus met zich meebrengt. Abortus alleen thuis was nochtans ondenkbaar op het moment dat abortus werd gelegaliseerd, toen het sleutelwoord *medische omkadering* van de praktijk was.

Deze trend is des te duidelijker in de huidige context van inperking door de COVID-19-pandemie, waarbij abortusaanbieders zoals de *British Pregnancy Advisory Service* (BPAS) in het Verenigd Koninkrijk of het *TelAbortion*-programma in de Verenigde Staten, **abortuspillen na een eenvoudige telefonische consultatie met de post opsturen**. De laatste zag zijn aantal abortussen verdubbelen. Bij gebrek aan een echografie is het voor de arts onmogelijk om het stadium van de zwangerschap

¹¹ Institut national de la santé et de la recherche médicale

¹² Aubeny E, Peyron R, Turpin CL, et al. "Termination of early pregnancy (up to 63 days of amenorrhea) with mifepristone and increasing doses of misoprostol", *Int J fertil Menopausal Stud* 1995;40(suppl2):85-91.

¹³ Verslag 2018 Nationale Evaluatiecommissie voor zwangerschapsafbreking, p. 69.

¹⁴ "Les interruptions volontaires de grossesse en France en 2018", *op. cit.*

vast te stellen, wat essentieel is gezien de verhoogde risico's die verbonden zijn aan de abortuspil na een zwangerschap van meer dan 10 weken. Frankrijk heeft van zijn kant de toestemming voor medicamenteuze abortus **thuis uitgebreid tot 7 weken** zwangerschap.

Bovendien is het nu mogelijk om abortuspillen illegaal te verkrijgen op het internet (bv. met [Women On Web](#)), wat leidt tot problemen op het gebied van kwaliteit, controle en ondersteuning.